

ČESKÍ LEKÁŘI AKO PRIEKOPNÍCI VÝUČBY PSYCHIATRIE NA LEKÁRSKEJ FAKULTE UNIVERZITY KOMENSKÉHO V BRATISLAVE

souborný článek

Eva Morovicsová

Psychiatrická klinika LF UK a UNB –
Staré Mesto, Bratislava,
Slovenská republika

Kontaktní adresa:

doc. PhDr. Eva Morovicsová, PhD.,
MPH
Psychiatrická klinika LF UK a UNB –
Staré Mesto
Mickiewiczova 13
813 69 Bratislava
Slovenská republika
e-mail:
eva.morovicsova@fmed.uniba.sk

SÚHRN

Morovicsová E. Českí lékaři jako přiekopníci výučby psychiatrie na Lékařské fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě

Medzi prvé kultúrne opatrenia mladého československého štátu patrilo zriadenie československej štátnej univerzity v Bratislave (1919), ktorá krátko po svojom založení bola pomenovaná Univerzita Komenského. Lékařská fakulta vznikla ako prvá z jej fakúlt, svoju činnosť začala 21. septembra 1919. Pri jej vzniku a budovaní sa v prvých desaťročiach výraznou mierou podieľali českí lékaři, pretože na Slovensku chýbalo personálne zázemie na vytvorenie takejto inštitúcie. V Bratislave síce vznikla krátko pred prvou svetovou vojnou uhorská štátna univerzita s lékařskou fakultou, tá však bola po vzniku Československej republiky presťahovaná do Maďarska. Odchod maďarských profesorov ďalej prehĺbil všeobecný nedostatok odborníkov, ktorý sa prejavoval aj v medicíne, vrátane psychiatrie. Významnými osobnosťami, ktoré sa zaslúžili o založenie a vybudovanie Psychiatrickej kliniky na Lékařskej fakulte UK, boli českí profesori Zdeněk Mysliveček, ktorú kliniku viedol od jej vzniku do roku 1930, jeho nástupca Miroslav Křivý, a od roku 1937 Stanislav Krákora.

Uvedení českí profesori sa v medzivojnovom období zaslúžili o vybudovanie

SUMMARY

Morovicsová E. Czech doctors as the pioneers of teaching psychiatry at the Faculty of medicine of Comenius University in Bratislava

One of the first cultural measures of the young Czechoslovak state was establishment of the Czechoslovak State University in Bratislava, which was shortly after its foundation (in 1919) named Comenius University. The Faculty of Medicine was established as the first of its faculties and started its activities on 21 September 1919. During its establishment and development in the first decades, Czech doctors contributed significantly, because in Slovakia there was a lack of staff to create such an institution. Although the Hungarian State University with its medical faculty was established in Bratislava shortly before the First World War, it was moved to Hungary after the establishment of the Czechoslovak Republic. The departure of Hungarian professors further aggravated the general lack of experts, which was also reflected in medicine, including psychiatry. Czech professors Zdeněk Mysliveček led the Psychiatric department from its inception to 1930, its successor Miroslav Křivý, and from 1937 Stanislav Krákora. In the interwar period, the above-mentioned Czech professors contributed to building a system of teaching psychiatry in medical studies, establishing the

systemu výučby psychiatrie v rámci medicínskeho štúdia, tiež o vytvorenie základov slovenskej psychiatrie ako odboru. Vychovali aj svojich slovenských nasledovníkov, ktorí pôsobili vo vedení kliniky po ich odchode, rovnako aj pokračovateľov pre iné psychiatrické pracoviská na Slovensku. Štúdia je zameraná na prínos spomenutých českých profesorov z pohľadu výučby a odborného vývoja psychiatrie na Slovensku.

Kľúčové slová: Lekárska fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, psychiatria, história, medzivojnové obdobie, vzdelávanie, Zdeněk Mysliveček, Miroslav Křivý, Stanislav Krákora.

foundations of Slovak Psychiatry as a department and educated their Slovak followers who worked in the management of the department after their departure, as well as followers for other psychiatric workplaces in Slovakia. The study is focused on the contribution of the mentioned Czech professors in terms of teaching and professional development of psychiatry in Slovakia.

Key words: Faculty of Medicine, Comenius University in Bratislava, psychiatry, history, interwar period, education, Zdeněk Mysliveček, Miroslav Křivý, Stanislav Krákora.

ÚVOD

V roku 2019 oslávila Lekárska fakulta Univerzity Komenského (UK) v Bratislave 100 rokov svojej existencie. Pri jej zrode a na jej budovaní sa v prvých desaťročiach výraznou mierou podieľali českí lekári, pretože na Slovensku chýbali odborníci na vytvorenie takejto inštitúcie. Alžbetínska univerzita založená krátko pred 1. svetovou vojnou sa nestihla plnohodnotne rozvinúť a po neúspešných rokovaniach o jej zachovaní v rámci nového štátu bola presťahovaná do Pécsu. Súčasne s univerzitou odišli aj maďarskí profesori, čím sa výrazne zhoršili podmienky pre vznik novej vysokoškolskej inštitúcie na Slovensku.

Nedostatok lekárov bol charakteristický pre všetky medicínske odbory, vrátane psychiatrie. O založenie a vybudovanie Psychiatrickej kliniky Lekárskej fakulty UK v medzivojnovom období sa zaslúžili najmä českí profesori MUDr. Zdeněk Mysliveček, MUDr. Miroslav Křivý a MUDr. Stanislav Krákora. Zároveň sa zaslúžili aj o formovanie slovenskej psychiatrie ako odboru a vychovali prvých odborníkov pre vznikajúce psychiatrické pracoviská na Slovensku.

ZRIADENIE ČESKOSLOVENSKEJ ŠTÁTNEJ UNIVERZITY V BRATISLAVE

Národné zhromaždenie v Prahe schválilo 27. júna 1919 zákon č. 375, ktorým sa v Bratislave zriadila československá štátna univerzita. Zákon nadobudol platnosť 11. júla 1919 a v novembri 1919 bola škola pomenovaná ako Univerzita Komenského. Lekárska fakulta vznikla ako prvá (a dva roky jediná) fakulta Univerzity Komenského a svoju činnosť začala 21. septembra 1919. V prvom školskom roku sa na Lekárskej fakulte otvoril iba III., IV. a V.

ročník, pretože neboli vytvorené podmienky pre výučbu predklinických predmetov.¹ Na lekárske povolanie sa v školskom roku 1919/1920 pripravovalo 144 študentov, ktorí predtým študovali na lekárske fakultách viacerých európskych miest.² Do správy Lekárskej fakulty Československej štátnej univerzity prešli kliniky a ústavy Alžbetínskej univerzity, ktoré zabezpečovali výučbu klinických predmetov, a súčasne vznikali aj nové kliniky a ústavy.

Zabezpečenie personálneho obsadenia na Lekárskej fakulte UK (LF UK) v Bratislave bolo hlavne v prvých rokoch veľmi náročné, pretože spolu s Alžbetínskou univerzitou odišli do Pécsu aj maďarskí profesori. Nevyhovujúce personálne zázemie celej medicíny vrátane psychiatrie sa v povojnovom období na Slovensku riešilo na vrcholných rokovaniach vlády. Preto profesorský zbor Lekárskej fakulty Karlovej univerzity (LF KU) v Prahe vypracoval zoznam lekárov pre zabezpečenie výučby na štátnej univerzite v Bratislave, ktorý schválil školský výbor Národného zhromaždenia. V zozname navrhnutých lekárov bol aj doc. MUDr. Zdeněk Mysliveček, ktorý v tom období pôsobil na Psychiatrickej klinike LF KU v Prahe.³

PÔSOBENIE PROFESORA MUDR. Z. MYSLIVEČKA NA LEKÁRSKEJ FAKULTE UK V BRATISLAVE

Profesor Zdeněk Mysliveček získal medicínske vzdelanie na Lekárskej fakulte Českej univerzity v Prahe v roku 1905. Po ukončení štúdia pôsobil ako asistent, neskôr ako docent na Psychiatrickej klinike LF KU v Prahe a v rokoch 1908–1911 ako pracovník na Patologicko-anatomickej ústave. Habilitoval 4. marca 1917 v odbore psychiatria a neurológia.⁴

Obr. 1. Profesor MUDr. Z. Mysliveček

Patril k prvým českým profesorom, ktorí prišli do Bratislavy so zámerom pomôcť pri vybudovaní vysokého školstva na Slovensku. Pre potreby novozriadenej štátnej univerzity v Bratislave bol doc. Z. Mysliveček dekrétom z 31. 7. 1919 menovaný prezidentom Československej republiky riadnym profesorom psychiatrie a neurologie.⁵ Na Psychiatrickej a neurologickej klinike LF UK v Bratislave pôsobil do roku 1930. Bol prednostom kliniky, zabezpečoval výučbu medikov, pôsobil vo vedení lekárskej fakulty a venoval sa vedecko-výskumnej práci.

Začiatky výučby psychiatrie na Psychiatrickej a neurologickej klinike LF UK

Pre realizáciu výučby psychiatrie bolo významným medzníkom zriadenie Psychiatrickej a neurologickej kliniky na LF UK v areáli dnešnej Fakultnej nemocnice na Mickiewiczovej ul. č. 13., ktorej vedenie prevzal profesor Z. Mysliveček 29. 9. 1919.⁶ Názov kliniky v jednotlivých historických dokumentoch nie je jednotný, napr. už v prvom dokumente, ktorý vymedzoval priebeh výučby „Zoznam prednášok Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, Zimný a letný semester 1919/20“ sa na s. 2 uvádza názov *Klinika psychiatrická a neurologická*, na s. 3 *Klinika nemocí nervových a duševných*, na s. 5 *Psychiatrická a neurologická klinika*.⁷ V pedagogických dokumentoch sa v neskoršom období uvádzal názov pracoviska *Klinika psychiatrická a neurologická*.⁸

Výučbu psychiatrie na LF UK v Bratislave počas celého svojho pôsobenia zabezpečoval predovšetkým profesor Z. Mysliveček. V prvých dvoch rokoch sa realizovala iba prednášková činnosť s 5-hodinovou týždennou dotáciou v zimnom aj v letnom semestri.⁷ V aktuálnom *Zozname prednášok...* nebol presnejšie vymedzený obsah, resp. sylaby či učebná osnova predmetov. Profesor prednášali v českom jazyku. Pre študentov, ktorí nerozumeli prednáškam v českom jazyku, bola zaradená na záver prednášky tzv. *akademická čtvrt*. Prednášajúci v priebehu 15 minút pre týchto študentov zhrnul hlavné body témy a predniesol ich študentom v nemeckom jazyku.

Od školského roku 1921/22 nastali zmeny v koncepcii výučby psychiatrie. Na podnet profesora Z. Myslivečka sa okrem prednášok výučba posilnila o 2 hodiny praktických cvičení „*praktické cvičenia diagnostické*“. Bola určená „*pre poslucháčov, ktorí už poslúchali klinické prednášky/kolégium o nervových a duševných chorobách, resp. ktorí absolvovali klinickú psychiatriu*“.⁹ Názov praktickej výučby sa v letnom semestri 1921–1922 zmenil na „*praktické cvičenia v diagnostike nervových a duševných chorôb*“, ktoré zabezpečovali asistenti. Posilnením praktickej výučby bolo zaradenie predmetu „*Vybrané kapitoly z pathologickej psychológie s demonstráciami*“ v letnom semestri 1921/22 s 1-hodinovou týždennou dotáciou. Výučba bola založená na demonštrácii prípadov a kazuistik. Spôsobu výučby zodpovedalo aj jej časové vymedzenie „*dľa úmluvy*“.⁹ Zaradenie uvedeného predmetu v študijnom programe v ďalších študijných rokoch absentovalo. V nasledujúcom období, počas pôsobenia profesora Z. Myslivečka na klinike, sa výučba psychiatrie podstatne nezmenila. Pozostávala z prednášok a z praktických cvičení v rovnakej týždennej hodinovej dotácii. Prednášky zabezpečoval profesor Z. Mysliveček, na praktických cvičeniach sa podieľali asistenti, ktorí na klinike pôsobili. Aj naďalej bolo podmienkou pre účasť na praktických cvičeniach absolvovanie prednášok/kolégií o nervových a duševných chorobách a klinickej psychiatrie. Istou zmenou boli rozdielne uvádzané názvy predmetov v študijných programoch pre jednotlivé školské roky. Napríklad názvy prednášok sa uvádzali ako *Nervové a duševné choroby/nemoci, Klinická neurológia a psychiatria*, praktické cvičenia ako *Praktické cvičenia v diagnostike nervových a duševných chorôb, Cvičenie v diagnostike nervových a duševných chorôb, Praktikum vo vyšetrovaní nervových a duševných chorôb, Cvičenie v diagnostike neurologickej a psychiatrickej*. V poslednom školskom roku (1929/30) pôsobenia profesora Z. Myslivečka došlo k posilneniu praktickej výučby zameranej na diagnostiku chorôb duševných a nervových v 2-hodinovej týždennej dotácii, ktorú zabezpečoval súkromný docent MUDr. Miroslav Křivý.⁸ Profesor Z. Mysliveček okrem vybudovania základov výučby v odbore psychiatria poukázal aj na význam a potrebu poznatkov psychiatrie a psychoterapie pre všetky medicínske odbory, ktoré majú byť východiskom psychologického prístupu k pacientom a posilnenia terapeutických účinkov jednotlivých liečebných metód a postupov.

Vedenie Psychiatrickej a neurologickej kliniky a klinická prax profesora Z. Myslivečka

V období, keď vedenie Psychiatrickej a neurologickej kliniky LF UK v Bratislave prevzal profesor Z. Mysliveček, poskytovala klinika s kapacitou 119 lôžok zdravotnú starostlivosť pacientom s psychickými poruchami a neurologickými ochoreniami a bola jedinou klinikou v tomto odbore na Slovensku.⁶ Počet lôžok sa postupne rozširoval. Práca na klinike bola náročná, čo vyznieva aj zo spomienok profesora Z. Myslivečka na začiatky jej činnosti. V tomto období sa celkový počet chorých pohyboval priemerne okolo 190, niekedy dosiahol až 201 pacientov. Klinika sa

delila na nervové a psychiatrické oddelenie. Nervové oddelenie s kapacitou 40 lôžok viedol jeden asistent. Psychiatrické oddelenie sa delilo na mužskú a ženskú časť s kapacitou 80 lôžok. Oddelenie viedli dvaja asistenti, ktorým pomáhali dvaja sekundári. Na jedného lekára tak denne pripadalo až 40 pacientov. Lekári okrem vykonávania povinností na klinike zabezpečovali aj ambulatnú starostlivosť, podieľali sa na plnení pedagogicko-výchovných úloh a očakávala sa od nich aj vedecká práca. Mnohí pôsobili v odborných lekárskejších spoločnostiach. Práca na klinike bola špecifická, čo bolo podmienené viacerými faktormi, predovšetkým charakteristikou psychických porúch, obmedzenými možnosťami zamestnávania žien na psychiatrických pracoviskách, nedostatkom stredného zdravotníckeho personálu, nedostatkom odborného personálu pre laboratorné vyšetrenia. Lekári preto často vykonávali aj ošetrovateľské činnosti. Významným prínosom pre klinickú prax bolo zriadenie afilovaného polosúkromného ústavu pre chronických psychiatrických pacientov v Pezinku v roku 1925, práve z iniciatívy profesora Z. Myslivečka. Ústav bol zriadený v bývalých kúpeľoch s celkovým počtom 100 lôžok. Neskôr sa rozširoval a v roku 1936 dosiahol kapacitu 175 postelí.³ Zriadenie ústavu zlepšilo situáciu na Psychiatrickej a neurologickej klinike LF UK v Bratislave a vytvorilo podmienky pre poskytovanie zdravotnej starostlivosti pacientom v akútnych štádiách psychických porúch. K ďalším pracoviskám, ktoré vznikli tiež z iniciatívy profesora Z. Myslivečka, patrili psychiatrické oddelenia v Trenčíne a v Levoči.¹⁰

Vedecká a publikačná činnosť profesora Z. Myslivečka

Profesor Z. Mysliveček v školskom roku 1924/25 zastával funkciu dekana LF UK v Bratislave¹¹ a v školskom roku 1925/1926 pôsobil vo funkcii prodekana LF UK.¹² Vo svojej vedeckej práci sa venoval prevažne morfológii centrálného a periférneho nervstva, problémom neuropatológie, neurohistológie a psychiatrie. Bol autorom a spoluautorom viac ako 130 štúdií a odborných článkov publikovaných v domácich a zahraničných vedeckých periodikách. Vo vysokoškolskej učebnici profesora J. Hlavu *Patologická anatómia* spracoval rozsiahlu kapitolu *Centrálna a periférna nervstva*, ktorú napísal počas svojho pôsobenia v Bratislave.¹³ Z neskoršieho obdobia sú významné jeho práce: *Soudní lékařství*, *Speciální psychiatrie*, *Repetitorium všeobecné a speciální psychiatrie*, *Repetitorium speciální psychiatrie*, *Psychiatrie*, *Obecní psychiatrie* a ďalšie.¹⁴ Profesor Z. Mysliveček pôsobil v Bratislave aj ako súdny znalec pre psychiatriu a vypracovával znalecké posudky v súdnych sporoch. Podporoval myšlienku založiť odborný lekárskejší časopis a aktívne sa podieľal na vzniku Bratislavských lekárskejších listov. V rokoch 1922–30 bol členom redakčnej rady tohto časopisu. Významný je i podiel profesora Z. Myslivečka na organizácii celoštátnych zjazdov lekárov, kde aj aktívne vystupoval.¹⁰

V roku 1929 dostal profesor Z. Mysliveček ponuku riadnej profesúry na Lekárskej fakulte Masarykovej univerzity v Brne, na ktorú však rezignoval.¹⁵ O rok neskôr prišla ponuka z Lekárskej fakulty KU v Prahe, ktorú profesor Z. Mysliveček prijal.¹⁶ Ministerstvo školstva a národnej

osvety (MŠANO) menovalo profesora Z. Myslivečka riadnym profesorom psychiatrie pre Lekársku fakultu KU v Prahe rozhodnutím z 28. 2. 1930.⁵ Profesor Z. Mysliveček pri svojom odchode do Prahy v roku 1930 zanechal v Bratislave vzorne vybudovanú Psychiatrickú a neurologickú kliniku a tím psychiatricky vzdelaných pracovníkov. Títo odborníci neskôr pôsobili ako primári na novovytvorených neuropsychiatrických oddeleniach na Slovensku: napr. MUDr. Ignác Matis v Trenčíne, MUDr. Jozef Závodný v Nitre a MUDr. František Gašpar v Levoči.¹⁷

PÔSOBENIE PROFESORA MUDR. MIROSLAVA KŘIVÉHO NA LEKÁRSKEJ FAKULTE UK V BRATISLAVE

Profesor M. Křivý absolvoval vysokoškolské štúdium na Lekárskej fakulte KU v Prahe, ktoré ukončil 24. 4. 1920. Po jeho ukončení nastúpil na miesto asistenta na Psychiatrickú kliniku KU v Prahe.¹⁸ Už počas štúdií zapôsobila na M. Křivého osobnosť docenta, neskôr profesora Z. Myslivečka. Aj napriek tomu, že sa nadchol pre psychiatriu, venoval sa viac neurológii. Po skončení vojenskej služby prijal ponuku profesora Z. Myslivečka a odišiel na LF UK v Bratislave ako asistent Kliniky duševných a nervových chorôb, kde pod jeho vedením strávil 8 rokov.¹⁹ MUDr. M. Křivý počas pôsobenia na bratislavskej klinike habilitoval a neskôr sa stal riadnym profesorom psychiatrie a neurológie. V návrhu o udelenie „venia legendi“ MUDr. M. Křivému profesor Z. Mysliveček uviedol: „MUDr. Křivý preukázal mimoriadne teoretické a praktické znalosti a schopnosti samostatne vedecky postupovať a schopnosti didaktické“. Po pozitívnom hodnotení habilitačného spisu a prezentácii habilitačnej prednášky na tému *Fysiologie a pathologie spánku* bol MUDr. M. Křivému MŠANO výnosom zo dňa 10. 1. 1929 udelený akademický titul docent v odbore psychiatria a neurológia.²⁰

Pedagogická činnosť a klinická prax profesora M. Křivého

Profesor M. Křivý pôsobil na Psychiatrickej a neurologickej klinike LF UK v Bratislave od 1. 7. 1921 ako sekundárny lekár a od 1. 11. 1921 sa stal asistentom kliniky. Pracovná pozícia asistenta na psychiatrickej klinike bola časovo vymedzená na obdobie jedného až dvoch rokov. Jej predĺženie potvrdzovalo MŠANO na základe kladného odporúčania profesorského zboru LF UK. Profesor M. Křivý sa v pozícii asistenta podieľal na praktickej výučbe psychiatrie. Po odchode profesora Z. Myslivečka do Prahy bol doc. M. Křivý dočasne poverený vedením Psychiatrickej a neurologickej kliniky a suplovaním prednášok z psychiatrie a neurológie dekrétom zo dňa 11. 7. 1930.²¹

Koncepcia výučby psychiatrie a neurológie sa nezmenila, prednáškam bolo naďalej venovaných 5 hodín týždenne a praktickým cvičeniam z psychiatrie a neurológie 2 hodiny týždenne. Profesor M. Křivý bol poverený aj výučbou súdnej psychiatrie pre právnikov pre nasledujúce

Obr. 2. **Profesor MUDr. M. Křivý**

študijné roky, počínajúc letným semestrom 1930/31.²⁰ Odchod profesora Z. Myslivečka do Prahy bol veľkou stratou pre LF UK v Bratislave, obzvlášť citeľnou pre Psychiatrickú a neurologickú kliniku. Profesor M. Křivý, na ktorého doľahla zodpovednosť za vedenie kliniky, sa svojim priateľom zdôveril, že „... azda nikdy sa nepriblíži úrovni svojho predchodcu a učiteľa profesora Myslivečka“.¹⁹

Obsadenie miesta prednostu Psychiatrickej a neurologickej kliniky bolo predmetom viacerých rokovaní profesorského zboru LF UK. Docent M. Křivý bol menovaný mimoriadnym profesorom psychiatrie a neurológie a prednostom Psychiatrickej a neurologickej kliniky na LF UK v Bratislave prezidentom republiky na základe rozhodnutia z 28. 2. 1933. Vyučovacia povinnosť prednostu kliniky predstavovala 5 hodín týždenne prednáškovvej činnosti v každom semestri, okrem potrebných cvičení. O 3 roky neskôr prezident republiky menoval M. Křivého dňa 13. 8. 1936 riadnym profesorom chorôb nervových a duševných na LF UK v Bratislave s účinnosťou od 1. 7. 1936. Učebná povinnosť uložená dekrétom MŠANO z 23. 3. 1933 sa nezmenila.²¹

Vedecká a publikačná činnosť profesora M. Křivého

Vo vedecko-výskumnej práci sa profesor M. Křivý neuzatváral, ale dokázal okolo seba vytvoriť pracovný tím, ktorý sa venoval intenzívnemu výskumu, napr. slabomyselnosti vo viacerých okresoch Slovenska v spolupráci s profesorom K. Matulayom. Pozornosť venoval aj sociálnym problémom pacientov a liečbe psychických porúch a neurologických ochorení.¹⁹ V rámci neurológie sa venoval hlavne autonómnej činnosti miechy a Parkinsonovmu syndrómu.⁴ Počas pôsobenia na Psychiatrickej a neurologickej klinike LF UK v Bratislave položil základy pre vedecko-výskumnú prácu v oblasti neurológie. Vytvoril likvorologické laboratórium, bol známy svojimi prácami o nových metódach vyšetrovania likvoru. Prvý prednášal o progresívnych vyšetrovacích metódach, ako boli pneumoencefalografia, ventrikulografia, arteriografia.³

Nepodceňoval ani organizačnú stránku zdravotnej starostlivosti, o problémoch v tejto oblasti referoval aj na zasadnutiach profesorského zboru LF UK. Odporučil zriadenie neuropsychiatrických oddelení všade tam, kde budú vytvorené aspoň minimálne podmienky pre poskytovanie zdravotnej starostlivosti.¹⁹

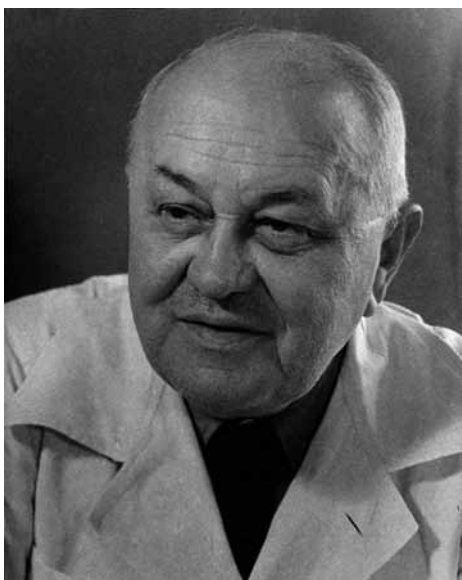
Bol autorom viac ako 40 štúdií a odborných statí uverejnených prevažne v Revue v neurológii a psychiatrii, v Časopise lekářů českých a v Bratislavských lékařských listoch. Boli to napr. články: *K pathogenese degenerace postranních provazců míšních u tabes dorsalis*, *Psychické změny u postencefalitických parkinsoniků a ve stavech postencefalitických vůbec*, *Chronaxie v teorii a praxi klinické*, *K otázce původu bílkoviny normálního moku mozko-míšního*, *Změny cukru krevního v epileptických záchvatech, vyvolaných hyperventilací plic*, *O slabomyselnosti vůbec a najmä na Slovensku* a ďalšie. Z publikácií sú významné: *Desať kapitol o chorobách nervových a duševných pre každého*, *Zbierky prednášok a rozpráv*.¹⁸ Profesor M. Křivý bol členom súdnej lekárskej rady vrchného súdu v Bratislave a stálym súdnym znalcom psychiatrie krajského súdu v Bratislave. Zároveň bol aj členom redakčnej rady časopisu Revue v neurológii a psychiatrii.

V roku 1937 prijal profesor M. Křivý návrh na obsadenie katedry psychiatrie a neurológie na Lekárskej fakulte Masarykovej univerzity v Brne, ktorý bol vopred prerokovaný na úrovni dekanstiev lekárskech fakúlt Masarykovej univerzity v Brne a Univerzity Komenského v Bratislave. Na základe vzájomnej dohody dekanstiev lekárskech fakúlt v Brne a v Bratislave a prijatia ponuky aj profesorom M. Křivým MŠANO vymenovalo 6. 3. 1937 prof. M. Křivého riadnym profesorom psychiatrie a neurológie pre Lekársku fakultu Masarykovej univerzity v Brne s účinnosťou od 1. 3. 1937. Jeho pracovná pozícia riadneho profesora na Lekárskej fakulte UK v Bratislave bola ukončená k 8. 3. 1937.²¹

Profesor M. Křivý mal zmysel pre zodpovednosť, bol skromný, pracovitý, úprimný a mal dobrý vzťah k spolupracovníkom. V spomienkach na profesora M. Křivého MUDr. Z. Klimu uvádza: „Ako mladý lekár zastihol som pána docenta na neuropsychiatrickom oddelení. Mal na starosti nervové oddelenie mužské aj ženské. Nám najmladším bol vždy milým kolegom a učiteľom.“²² Ten, kto ho poznal iba povrchno, ho mohol považovať za plachého, uzavretého. Tí, ktorí ho poznali, vedeli, že pod touto maskou sa schovával hlboký vnútorný svet, láskavosť, láska k ľuďom i dobrosrdečnosť.¹⁹ Nástupcom prof. M. Křivého na Psychiatrickej a neurologickej klinike LF UK v Bratislave bol profesor MUDr. Stanislav Krákora.

PÔSOBENIE PROFESORA MUDR. STANISLAVA KRÁKORA NA LEKÁRSKEJ FAKULTE UK V BRATISLAVE

Profesor S. Krákora získal medicínske vzdelanie v roku 1919 na Lekárskej fakulte KU v Prahe.⁴ Na Psychiatrickú a neurologickú kliniku LF UK v Bratislave nastúpil ako sekundárny lekár na jeden rok, od 1. 7. 1921 do 30. 6. 1922.

Obr. 3. **Profesor MUDr. S. Krákora**

V ďalšom období predĺženie jeho pracovnej pozície schvaľovalo MŠANO na základe žiadosti, ktorú predkladal MUDr. S. Krákora profesorskému zboru LF UK v Bratislave. Počas svojho pôsobenia v Bratislave intenzívne pracoval na svojom odbornom raste. Jeho žiadosť o udelenie „venia legendi“ z odboru psychiatria a neurológie sa prerokovala na VI. a VII. riadnom zasadnutí profesorského zboru LF UK v Bratislave. Po obhájení habilitačnej práce na tému *Pandemie encephalitis epidemica v letech 1919–1921* a prezentovaní habilitačnej prednášky s názvom *Vnitřní sekrece a duševní choroby (Pathogenetický význam vnitřní sekrece v psychiatrii)* bola MUDr. S. Krákorovi MŠANO udelená 16. 12. 1930 „veniae legendi“ z odboru neurológie a psychiatrie.²³

Pedagogická činnosť a klinická prax profesora S. Krákora

MUDr. S. Krákora sa od nástupu na Psychiatrickú kliniku LF UK v Bratislave podieľal na praktickej výučbe psychiatrie: *praktické cvičenia v diagnostike nervových a duševných chorôb*. V školskom roku 1934/35 zabezpečoval výučbu predmetu *Klinika a terapia neuróz* v 2-hodinovej dotácii týždenne a od školského roku 1935/36 výučbu predmetu *Vybrané kapitoly z neurológie a psychiatrie*, tiež v 2-hodinovej dotácii týždenne.²⁴

Po odchode profesora M. Křivého do Brna bol v školskom roku 1937/38 docent S. Krákora, dekrétom zo dňa 15. 9. 1937, poverený konaním prednášok a cvičení

z psychiatrie a neurológie a vedením Psychiatrickej a neurologickej kliniky LF UK v Bratislave.²³ Vo funkcii prednostu kliniky zabezpečoval prednášky *Choroby nervové a duševné* (5 hodín týždenne) a *Praktické cvičenia v psychiatrii a neurológii* v 2-hodinovej dotácii týždenne. Tento predmet bol určený pre poslucháčov, ktorí absolvovali aspoň 1 semester prednášok z psychiatrie. Okrem tejto pedagogickej činnosti zabezpečoval aj výučbu v predmete *Klinika a terapia neuróz* v 2-hodinovej dotácii týždenne.²⁵ Zároveň bol rozhodnutím MŠANO poverený aj mimořadným examinátorom.²³ V školskom roku 1938/39 sa výučba zúžila iba na zabezpečenie prednášok z predmetu *Choroby nervové a duševné* v 5-hodinovej dotácii týždenne, praktická výučba nebola do študijného programu zaradená.²⁶

Vedecká a publikačná činnosť profesora S. Krákora

Profesor S. Krákora bol autorom odborných štúdií a článkov publikovaných najmä v Bratislavských lekárskech listoch, napr. *Atypicky probíhající deliria tremens s konfabulacemi*, *Pandemie encephalitis epidemica v letech 1919–1921*, *Paralysis ascendens acuta čili tzv. Landryho paralysa*, *Příspěvek k „periodickým psychosám“ neobvyklého obrazu*, *Simulace duševní choroby*, *O takzvaném „nízkem stopu lipiodolu“*.

Pôsobenie profesora S. Krákora na bratislavskej psychiatrickej klinike sa ukončilo 31. 5. 1939, keď rozhodnutím MŠANO Slovenskej krajiny v Bratislave č. 142.684/39-IV. zo dňa 14. 5. 1939 bol ako zamestnanec českej národnosti zbavený služieb Slovenskému štátu.²³ Po odchode pôsobil profesor S. Krákora na psychiatrickej klinike v Prahe ako ambulantný lekár a od roku 1945 na Lekárskej fakulte v Hradci Králové, kde sa podieľal na založení Psychiatrickej kliniky a stal sa jej prednostom.⁴

ZÁVER

V priebehu celého medzivojnového obdobia stáli na čele Psychiatrickej a neurologickej kliniky Lekárskej fakulty UK v Bratislave českí profesori, čo súviselo s nevyhovujúcim personálnym zázemím nielen tohto odboru, ale aj celej medicíny na Slovensku po vzniku Československej republiky. Prínos prvých českých lekárov-psychiatrov, ktorí kliniku viedli, spočíva v tom, že sa zaslúžili o vybudovanie systému výučby psychiatrie v medicínskom štúdiu, vytvorenie základov slovenskej psychiatrie na Slovensku ako odboru a vychovali aj svojich slovenských nasledovníkov, ktorí pôsobili vo vedení kliniky po ich odchode, rovnako aj pokračovateľov pre iné psychiatrické pracoviská na Slovensku.

LITERATÚRA

1. Heřmanová D, Falisová A. Lekárska fakulta Univerzity Komenského a Spolok medikov v Bratislave. In: Fenomén Bratislava. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie; 2010, september 21–22; Bratislava. Bratislava: Ústav pamäti národa – Pamäť národa 2011: 419–435.

2. Archív UK v Bratislave, Fond RUK, Matrika poslucháčov v študijnom roku 1919/1920.

3. Beniak M, Kapusta L, Remišová M, Tichý M. Fakultná nemocnica Bratislava 1864–1989. Bratislava: Alfa 1989: 264.

4. Falisová A. Lekári na Slovensku do roku 2000. Bratislava: VEDA 2010: 485.

5. Archív UK v Bratislave, Fond RUK – Personálne oddelenie, Osobné spisy pedagogických pracovníkov, Prof. MUDr. Zdeněk Mysliveček, šk. 134.
6. Beniak M, Tichý M. Dejiny Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. I. časť. Bratislava: Univerzita Komenského 1990: 240.
7. Archív UK v Bratislave, Fond RUK, Zoznam prednášok Lekárskej fakulty univerzity Komenského v Bratislave. Zimný a letný semester 1919/20.
8. Archív UK v Bratislave, Fond RUK, Soznam osôb a ústavov univerzity Komenského v Bratislave, taktiež štátnych zkušobných komisií podľa stavu na začiatku štud. roku 1924–25, 1925–26, 1926–27, 1927–28, 1928–29, 1929–30.
9. Archív UK v Bratislave, Fond RUK, Soznam prednášok a soznam osôb a ústavov univerzity Komenského v Bratislave v zimnom a letnom semestri 1921–22.
10. Molčan J, Čaplová T, Fleischer J, Kolibáš E, Žucha I. Profesor Mysliveček a formovanie slovenskej psychiatrie. Československá psychiatrie 1987; 83 (4–5): 333–338.
11. Archív UK v Bratislave, Fond RUK, Protokol schůze profesorského sboru lékařské fakulty university Komenského, 14. května 1924.
12. Archív UK v Bratislave, Fond RUK, Soznam osôb a ústavov univerzity Komenského v Bratislave v zimnom a letnom semestri 1925–26.
13. Krákora S. Profesor MUDr. Zdeněk Mysliveček dožívá se 70 let. Česká a slovenská psychiatrie 1956; 52 (3): 153–155.
14. Kol. autorov. Slovenský biografický slovník. IV. zväzok. Martin: Matica slovenská 1990: 562.
15. Archív UK v Bratislave, Fond RUK, Protokol I. řádného zasedání profesorského sboru lékařské fakulty university Komenského v Bratislavě, 23. října 1929.
16. Archív UK v Bratislave, Protokol III. řádného zasedání profesorského sboru lékařské fakulty university Komenského v Bratislavě, 24. ledna 1930.
17. Ondrejčka M. Vznik, vývoj a stručné dejiny interných odborov na Lekárskej fakulte. In: Varsik B. 50 rokov Univerzity Komenského v Bratislave. Zborník. Bratislava: Univerzita Komenského 1969: 632.
18. Kol. autorov. Slovenský biografický slovník. III. zväzok. Martin: Matica slovenská 1989: 448.
19. Tichý M, Molčan J. Neuropsychiatrická klinika LF UK v Bratislave za vedenia prof. MUDr. M. Krivého. Československá psychiatrie 1986; 82 (3–4): 264–266.
20. Archív UK v Bratislave, Protokol II. řádného zasedání profesorského sboru lékařské fakulty university Komenského v Bratislavě, 5. prosince 1928.
21. Archív UK v Bratislave, Fond RUK – Personálne oddelenie, Osobné spisy pedagogických pracovníkov, Prof. MUDr. Krivý Miroslav, šk. 65.
22. Klimo Z. In memoriam univ. prof. MUDr. Miroslava Krivého. Bratislavské lékařské listy, 1947; 27 (3): 115–117.
23. Archív UK v Bratislave, Fond RUK – Personálne oddelenie, Osobné spisy pedagogických pracovníkov, Prof. MUDr. Krákora Stanislav, šk. 63.
24. Archív UK v Bratislave, Fond RUK, Soznam osôb a ústavov, taktiež štátnych zkušobných komisií podľa stavu na začiatku štud. roku 1934–35, 1935–36.
25. Archív UK v Bratislave, Fond RUK, Soznam osôb a ústavov, taktiež štátnych zkušobných komisií podľa stavu na začiatku štud. roku 1937–38.
26. Archív UK v Bratislave, Fond RUK, Soznam osôb a ústavov, taktiež štátnych zkušobných komisií podľa stavu na začiatku štud. roku 1938–39.

999 Kč, Triton, 2020, 155 × 220 mm, 531 stran, vázané

Evžen Růžička, Karel Šonka, Petr Marusič, Robert Rusina a kolektiv

NEUROLOGIE

Obor neurologie zaznamenal v posledních letech obrovský rozvoj, což se odráží i ve výuce studentů medicíny a vyžaduje nové přístupy, jež jsou zohledněny v nové učebnici Neurologie Evžena Růžičky a kolektivu autorů.

Učebnice se skládá ze dvou hlavních částí, „Obecné“ a „Speciální neurologie“, přičemž Obecná neurologie obsahuje i část „Neurologické vyšetření a pomocná vyšetření“. Jednotlivé kapitoly mají logické členění a jsou bohatě doplněny obrázky, schémata, grafy a tabulkami, jež činí učebnici velmi srozumitelnou pro studenty medicíny. Zvláště jsou zvýrazněny vitální informace, které nesmí student přehlédnout, a každá speciální kapitola má navíc v závěru shrnutí nejdůležitějších bodů.

Přínosem učebnice je zvláště zvolený přístup k obecné neurologii, jejíž základy se samozřejmě nemění, ale v učebnici je koncipována důsledně pro využití v každodenní praxi, tj. od příznaků, jež lékař na pacientovi vidí, přes návod, jak je má vyšetřit a interpretovat, až k úvaze o postižení struktur nervového systému a volbě vhodných pomocných vyšetření k odhalení příčiny. Množství přehledných obrázků a tabulek umožňuje čtenářům snadněji se v náročné problematice zorientovat. Učebnice přináší moderní členění a definice některých syndromů, které se v průběhu let změnila a jejichž poznání je důležité pro pochopení speciální neurologie.

Jednotlivé kapitoly speciální neurologie jsou napsány předními odborníky ze šesti českých lékařských fakult, což je zárukou, že čtenáři získají nejaktuálnější informace o jednotlivých neurologických onemocněních od klinického obrazu přes diagnostiku, diferenciální diagnostiku a léčbu. Učebnice je přitom koncipována tak, aby se student neučil pouze jednotlivá onemocnění, ale aby se naučil přemýšlet, čeho si v praxi všimnout, co nesmí přehlédnout, jak indikovat pomocná vyšetření a co od nich může očekávat. Cílem je, aby absolvent lékařské fakulty měl základní přehled o neurologických onemocněních, uměl rozpoznat základní chorobné příznaky a dokázal neurologického pacienta správně vyšetřit a nasměrovat v každodenní praxi jakéhokoliv medicínského oboru.

Objednávky: www.e-kompas.cz, Galén, Na Popelce 3144/10a, 150 00 Praha 5, tel.: 602 139 914, e-mail: objednavky@galen.cz
 Přímý prodej: Zdravotnická literatura, Lípová 6, 120 00 Praha 2, tel.: 224 923 115